

Defensor Patriae

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti 2/2017

DEFENSOR PATRIAE

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti
2/2017

TOIMITUSNEUVOSTO

Päätoimittaja, everstiluutnantti
Marko Kivelä0299 530700

Toimituspäällikkö
Aki Aunala0299 530119

Kirjastonhoitaja
Antti Kalliola

Varusmiestoimittaja
Eino Yrjänäinen

Suunnittelija
Lauri Haavisto

Perinneyhdistys
Katja Jokinen

Taitto
Oskari Immonen

Kannen kuva
Oscar Kääriäinen

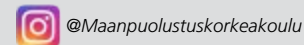
Kansikuvassa
Maisteriosaston ja Taistelukoulun
perinnepäivä itsenäisyyden 100-
vuotisjuhluvuotena 2017.

Takakannen ilmoitus
Tung Pham

Painopaikka
Juvenes Print 2017

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
maanpuolustuskorkeakoulu@mil.fi

ISSN-L 1798-162X
ISSN 1798-162X

- 3 Pääkirjoitus**
Päätoimittaja Marko Kivelä
- 4 Näkymiä**
Rehtori Ilkka Korkiamäki
- 6 Voiko Venäjää ymmärtää?**
Eino Yrjänäinen
- 14 Koulutuspalapelin kokoajat**
Aunala, Kaikkonen, Åkerfeldt, Piira ja Ruolanto
- 22 Opiskelijoiden äänitorvi**
Kamilla Rajander
- 26 Syyskauden väittelijä**
Eino Yrjänäinen
- 28 Asevalvontaosaamiseen tarvitaan U-käännös**
Eino Yrjänäinen
- 34 Upseerirekrytoinnissa tähdätään kehitykseen**
Kamilla Rajander
- 38 Venäjä-kokoelman vuosisadat**
Antti Kalliola
- 42 Molotovin cocktaileista aavikolle**
Lauri Haavisto
- 46 Perinnepalsta**
Lavikainen ja Jokinen

Puolustusvoimat 100 vuotta,
Maanpuolustuskorkeakoulu 25 vuotta

Puolustusvoimien satavuotista historiaa juhlistetaan vuonna 2018 monin eri tapahtumin. Juhlavuoden teemana on ”Maanpuolustus kuuluu kaikille”. Maanpuolustuskorkeakoulu on näkyvästi mukana juhluvuodessa. Sotamuseo toteuttaa juhlanäyttelyn laajennetuissa tiloissaan Suomenlinnassa. Näyttely aukeaa yleisölle toukokuussa 2018. Maanpuolustuskorkeakoulun tuottama Puolustusvoimien satavuotishistoria julkistetaan lippujuhlan päivänä 4. kesäkuuta 2018. Historiaa käsitellään myös syksyllä 2018 Helsingissä järjestettävässä avoimessa yleisöluentosarjassa ”Sata vuotta maanpuolustuksen ytimessä”.

Myös Maanpuolustuskorkeakoululle ensi vuosi on merkivuosi, kun se täyttää tammikuussa 25 vuotta. Merkkivuotta juhlistetaan vuosipäivän tapahtumilla tiistaina 9. tammikuuta Santahaminassa. Sotatieteiden päivät järjestetään yhteistyössä Suomen Sotatieteellisen Seuran kanssa 24.–25. toukokuuta 2018. Juhlavuoden huipentumana on Maanpuolustuskorkeakoulun toinen tohtoripromootio, joka toteutetaan 6.–8. syyskuuta 2018, varsinaisen promootioaktin ajoituksessa perjantaihin 7. syyskuuta.

Maanpuolustuskorkeakoulu osana Puolustusvoimia juhlii kuitenkin ennen kaikkea toteuttamalla tehtäviään laadukkaasti joka päivä. Kehityshakuisuus on tärkeä osa laadukasta toimintaa. Tässä lehtemme numerossa esillä on Sotataidon laitokselle muodostettu Venäjä-ryhmämme, joka on tärkeä avaus korkeakoulun tutkimustoiminnan kehittämisessä. Ryhmän toiminta on osoittautumassa erinomaiseksi malliksi, miten sotatieteiden tutkimusta voidaan meillä kehittää.

Kehityshakuisuutta tarvitaan myös kansainväliseen verkottumiseen. Puolustusvoimien kansainvälinen keskus on vakiinnuttanut asemansa alansa kansainvälisenä osaajana toimien nyt osana Maanpuolustuskorkeakoulua. Toivon, että tässä numerossa esillä olevat rehtorin pohdinnat kansainvälisistä näkymistämme avaisivat Maanpuolustuskorkeakoululla laajemmankin keskustelun siitä, mitä kansainvälisiltä kentiltä voisimme saada, mitä voisimme sinne tarjota, ja miten optimoimme erityisesti henkilöstöresurssiemme käytön tällä alueella.

Olen siirtymässä 1. maaliskuuta 2018 uusiin tehtäviin Pääesikuntaan, joten tämä numero jää ainakin tällä erää päätoimittajakauteni viimeiseksi. Haluan tässä yhteydessä kiittää niin työtovereita Maanpuolustuskorkeakoulussa kuin sidosryhmiämme ja tukijoitamme hyvästä yhteistyöstä tehtävässäni.

Tätä kirjoittaessa itsenäisyyspäivämme satavuotisjuhluvuosi on lähestymässä päättymistään. Vuosi huipentuu itsenäisyyspäivään, jota toivottavasti kaikki vietämme vahvasti juhluvuoden teeman mukaisesti ”Yhdessä – Tillsammans”.

Toivotan kaikille lukijoillemme iloista itsenäisyyspäivää, rauhallista joulua ja hyvää tulevaa Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskorkeakoulun juhluvuotta 2018.

Päätoimittaja
Everstiluutnantti **Marko Kivelä**

Kansainvälistä yhteistoimintaa

Monenvälinen ja kahdenvälinen kansainvälinen yhteistoiminta on yksi Puolustusvoimien ja Suomen puolustusratkaisun kulmakiviä. Tässä Suomen satavuotisjuhlavuoden ja tulevan Puolustusvoimien satavuotisjuhlavuoden vaihteessa ilmestyvässä *Defensor Patriae* -lehdessä pohdiskelen hieman kansainvälistä ulottuvuutta ja yhteistoimintaa pian 25-vuotiaan Maanpuolustuskorkeakoulun näkökulmasta.

Puolustusvoimien kansainvälinen keskus (FINCENT) on itsestään selvästi kansainvälisen toiminnan keskiössä. FINCENTin yhdistyminen Maanpuolustuskorkeakouluun on mahdollistanut erilaisen osaamisen jakamisen ja toiminnan kehittämisen molempiin suuntiin. Tätä hyvää kehitystä on edelleen jatkettava ja löydettävä uusia opetuksen ja tutkimuksen liittymäpintoja, joiden kautta kaikki hyödyt voidaan täysimääräisesti ulosmitata.

FINCENTin toiminnan ulkopuolella olemme perinteisesti tehneet kansainvälistä yhteistyötä tutkimuksessa ja opetuksessa osallistumalla erilaisiin tieteellisiin tapahtumiin ja järjestämällä niitä myös itse. Ruotsi on ollut yhteistyökumppani, jonka kanssa toiminta on ollut laajinta ja pitkäjänteisintä. Muilta osin en tunnista merkittävää ja suunnitelmallista yhteistyötä. Monet maat ovat ilmaisseet halukkuutensa tehdä yhteistyötä kanssamme opetuksessa ja tutkimuksessa. Näitä tarjouksia meidän on tarkasteltava avoimesti, mutta omat tarpeemme huomioiden.

Tällä hetkellä suunnitelmallista opiskelijavaihtoa toteutetaan vain yleisesikuntaupseeritutkinnoissa, jossa jokaiselta kurssilta valmistuu myös ulkomailla opiskelleita upseereita.

Olisiko muillakin tutkintotasoilla tarve ja mahdollisuus opiskeluun ulkomailla, jotta nuorempien upseerien ymmärrys kansainvälistä ympäristöstä kasvaisi ja samalla kielitaito kehittyisi? Samalla herää tietysti kysymys, pitääkö meidän vastavuoroisesti lisätä opetustarjontaamme ulkomaalaisille opiskelijoille kohdennettuja kursseja tai opintojaksoja.

Osittain edellä mainittu toiminta on jo käynnistynyt NORDEFECO-yhteistyön kautta, jossa sopimuksen allekirjoittaneet maat ovat asettaneet opetustarjottimelle kaikille avoimia maisteritasoisia opintoja. Pohjoismainen yhteistyö avaa hyvän mahdollisuuden arvioida oppilasvaihdosta saatavia hyötyjä.

Tarkempi selvitys ja arviointi meidän on tehtävä EU-tasolla jo vuonna 2009 tehdystä aloitteesta, joka kannustaa nuorten opiskelevien upseerien ja heidän kouluttajiensa vaihtoon eri sotakoulujen välillä. Tässä niin kutsutussa Military Erasmus -ohjelmassa olemme olleet aika ajoin mukana, mutta järjestelmällinen toimintatapa puuttuu. Euroopan unionin puolustusulottuvuuden kehittämislä on tällä hetkellä paljon kannatusta. Siksi myös meidän tulee tarkastella tarjottuja mahdollisuuksia osana toimintaamme. Ainakin eri vaihtoehtojen hyödyt ja haitat tulee punnita objektiivisesti.

Lopuksi haluan toivottaa kaikille rauhallista joulun aikaa ja antoisaa tulevaa Puolustusvoimien juhlavuotta 2018.

Rehtori

Kenraalimajuri **Ilkka Korkiamäki**

Kuva: Oscar Kärräinen

Voiko Venäjää ymmärtää?

Venäjä-ryhmä on Maanpuolustuskorkeakoulussa vuonna 2017 perustettu Venäjän turvallisuuspolitiikan ja asevoimien toiminnan tutkimusryhmä.
Mitä se tekee ja miksi se on olemassa?

TEKSTI: Eino Yrjänäinen KUVAT: Oscar Kääriäinen

Venäjä-ryhmä on kompakti mutta täyteen asiantuntemusta ladattu kokoonpano. Ryhmään kuuluu yhteensä neljä jäsentä, joista kolme on sotilashenkilöitä. Kahden tutkijajupseerin lisäksi ryhmää johtaa sotilasprofessori, everstiluutnantti **Petteri Lalu**. Apulaisprofessorina toimii YTT **Katri Pynnöniemi** Helsingin yliopistosta, jonka Venäjän turvallisuuspolitiikan yhteisprofessorista puolet liitetään Maanpuolustuskorkeakoulun tehtäviin Venäjä-ryhmän kautta.

Maanpuolustuskorkeakoulun pitkäaikainen tavoite osana Suomen puolustusvoimia on ollut vahva osaaminen Venäjän turvallisuuspolitiikan ja asevoimien tutkimuksessa. Tämän on tarkoitus myös näkyä julkisuuteen. Suomalaisessa sotilastiedustelussa Venäjä-osaamista on aina ollut, mutta se mielletään salaiseksi toiminnaksi. Aiheen tietämys kaipasi kehitystä, ja tietämys halettiin tuoda näkyväksi.

– Syyt Venäjä-tutkimukseen eivät ole muuttuneet viime vuosikymmenien aikana. Maa on suuressa murroksessa jälleen kerran. Aiheesta on hyvä tehdä perustutkimusta, toteaa Pynnöniemi.

Everstiluutnantti **Petteri Lalu**

” **Maa on suuressa murroksessa jälleen kerran.**

Venäjä-tutkimuksen pitkä historia

Maanpuolustuskorkeakoulun edeltäjän, vuonna 1924 perustetun Sotakorkeakoulun, tavoite oli kehittää omaperäistä strategiaa ja taktiikkaa itsenäisen Suomen puolustusvoimille. Venäjä-tutkimus, jota sotakorkeakoulu tuotti ennen sotaa, oli 1920-luvulla itsenäistyneen maan kansallista hurmaa. Esimerkiksi Venäjän kuva tutkimuksissa näyttäytyi alaviistoon katsomisena, jolla haluttiin tehdä pesäeroa entiseen hallitsijamaahan. Toisaalta haluttiin ivata maan hallintoa ja valtaan noussutta bolševismia.

Tutkimussuunta muuttui 1930-luvulla, kun

alettiin vertailla Neuvostoliiton puna-armeijan toiminta- ja käyttöperiaatteita suomalaisiin. Vuosikymmenen lopulla huomattiin, että puna-armeijan kanssa saatetaan joutua taisteluun. Sotakorkeakoulun tutkimuksessa näkyi, että puna-armeijan Suomen suuntaisia operatiomahdollisuuksia ruvettiin arvioimaan.

– Ivallisesta suhtautumisesta itänaapuri nostettiin vertaiseksi. Pian se nähtiinkin jo kasvavana uhkana. Sodan aika on oma lukunsa, Lalu kertoo.

Sodan aikana toiminta oli pysähdyksissä. Rauhasta astuttua voimaan Sotakorkeakoulun kurssit alkoivat uudestaan. Sodan päätyttyä ja hieman YYA-sopimuksen solmimisen jälkeen Venäjä-tutkimus oli melko aktiivista. Tutkimukset loppuivat kuitenkin kuin seinään. 1950-luvun alun jälkeen uusia tutkimuksia ei enää tullut. Suomen puolustusvoimien mielenkiinto Venäjän asevoimia kohtaan pyrittiin peittämään. Aiheen

tutkimuksia ei julkaistu 1950- ja 1960-luvuilla.

Vasta 1970-luvulla Neuvostoliiton sotataittoa kohdistuva tutkimus aloitettiin uudestaan. Neuvostoliiton asevoimia tutkimuskohteena ei nähty sopivaksi käsitellä ennen 1970-luvun puoliväliä poliittisista syistä. Suomi halusi välttää väärää vaikutelmaa Neuvostoliiton suuntaan todistamalla, ettei Neuvostoliittoa nähdä uhkana. Toisaalta Suomi halusi välttää lännen suuntaan vaikutelmaa, että Suomi nähtäisiin Neuvostoliiton sotilaallisena liittolaisena.

Neuvostoliiton hajottua 1991 pidäkkeitä ei enää ollut. Venäjän asevoimia käsittelevää julkista tutkimusta voitiin taas tehdä.

– Kylmän sodan jälkeen hidasteena ovat olleet resurssikysymykset. Aihepiiriin päteviä, kokeneita ja kielitaitoisia tutkijoita ei ole runsaasti käytettävissä, Lalu arvioi.

Samoihin aikoihin monessa muussa maassa vähennettiin Venäjä-tutkimusta. Suomessa näin

ei tapahtunut. Kohdennettua tutkimusta ja opetusta oli esimerkiksi Helsingissä ja Tampereella. Venäjä-tutkimuksen lippua korkeimmalla on pitänyt vuonna 1996 perustettu Aleksanteri-instituutti, Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuskeskus. Helsingin yliopiston alaisuudessa toimivan tutkimuskeskuksen toiminta on valtakunnallista. Se palvelee aiheen tutkimuksen, opetuksen ja tuntemuksen kenttää eritoten humanististen tieteiden ja yhteiskuntatieteiden alalla.

” Tutkimukset loppuivat kuitenkin kuin seinään.

Venäjä-ryhmän idea

Puolustusvoimiin ei perustettu yhtään sotilasvirkaa lisää Venäjä-ryhmää varten. Ryhmän perustaminen oli Maanpuolustuskorkeakoulun sisäisten resurssien kohdentamista.

Ryhmän päätehtävä on edistää Venäjän turvallisuuspolitiikkaan ja sen asevoimiin kohdistuvaa tutkimusta laaja-alaisesti. Toinen tehtävä on opettaa Maanpuolustuskorkeakoulun eri oppiainesten kursseilla Venäjään liittyvään tutkimukseen perustuvia aiheita. Kolmas tehtävä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Yksi osa sitä on lausuntojen antaminen medialle. Toinen osa on luennoiminen sidosryhmille ja päättäjille. Esityksiä pidetään esimerkiksi eduskunnan valio-

kunnille. Lisäksi aikanaan julkaistavalla tutkimuksella on roolinsa vaikuttamisessa.

Maanpuolustuskorkeakoulun ja Helsingin yliopiston yhteistyö tapahtuu projektien ja opetuksen teemojen integraation kautta. Apulaisprofessori Pynnöniemi ei tee eri tutkimusta Maanpuolustuskorkeakoulussa ja Helsingin yliopistossa vaan hänellä on tietyt yhteiset projektit hoidettavanaan. Vuonna 2018 alkavassa venäläisen yhteiskunnan maanpuolustustahtoa ja viholliskuvia koskevassa projektissa on mukana myös ulkopuolisia tutkijoita.

– Tulevaisuudessa kansainvälinen yhteistyö tulee olemaan tärkeä osa-alue. Ajatus olisi, että pidettäisiin vuosittainen seminaari, johon voisimme kutsua ulko- ja kotimaisia tutkijoita Venäjän turvallisuuspolitiikan piiristä, Pynnöniemi kertoo.

Ryhmällä on tavoitteellinen pyrkimys verkostoitua. Ensimmäisen vuoden tavoite on verkostoitua Puolustusvoimien sisällä. Ensi vuoden tavoite on olla tunnettu kotimaisessa yliopisto- ja tutkimuslaitoskentässä. Pynnöniemen yhteisprofessori sitoo ryhmän läheisemmin Helsingin yliopistoon, mutta tarkoitus on verkostoitua myös muihin Suomen yliopistoihin. Kolmantena vuonna tavoite on luoda perusta toimiville kansainvälisille suhteille. Lalu uskoo, että kysymykseen voisi tulla esimerkiksi yhteistyö Yhdysvaltojen ja Ruotsin kanssa. Ainoa rajoittava tekijä on ryhmän omat resurssit. Neljän hengen vahvuudella on vaikea verkostoitua koko maailmaan tai edes kaikkiin mahdollisiin suuntiin.

YTT Katri Pynnöniemi

Venäläisten pystyttämä muistomerkki Viaporin taistelussa kaatuneiden 63 matruusin ja sotamiehen muistoksi.

– Tällä hetkellä luomme näkyvyyttä Suomessa. Vasta osalla toimittajista on alustavaa tietoa ryhmämme olemassaolosta, Lalu kertoo ja jatkaa: Pyrkimys ei ole työntäytyä hurjalla vyyryllä julkisuuteen. Koko ajan on pidettävä huoli, että näkyvyys on laadukasta.

” Tällä hetkellä luomme näkyvyyttä Suomessa.

Pitkäjänteisyyttä laadusta tinkimättä
Venäjä-ryhmän tutkimusta tullaan käyttämään myös Helsingin yliopiston opetuksessa. Esimerkiksi Pynnöniemi on mukana syksyllä 2018

alkavassa kansainvälisessä maisterikoulutusohjelmassa. Pynnöniemi kuitenkin huomauttaa, että Aleksanteri-instituutti on pääosin tutkimuslaitos. Siellä opetusta on vähemmän kuin tavanomaisessa yliopiston yksikössä.

Maanpuolustuskorkeakoulun tyylistä, laitosten pyörittämää tutkimustoimintaa ei ole muualla. Yleensä Venäjän turvallisuuspolitiikkaan ja asevoimiin kohdistuva tutkimus on organisoitu johonkin valtion tutkimuslaitokseen, jossa valtaosa tutkijoista on siviilejä. Ryhmän malli on siinä mielessä poikkeava. Toisaalta monessa Suomen lähialueen kumppanissa ei ole täysin Maanpuolustuskorkeakoulua vastaavaa laitosta. Esimerkiksi Ruotsin Försvarshögskolanilla ei ole yhtä laajaa akateemista toimintaa. Siellä siviiliyliopistot ja Ruotsin puolustustutkimuslaitos (Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI) hoi-

tavat akateemisen puolustustutkimuksen.

– Pyrimme ymmärtämään Venäjän turvallisuuspoliittista ajattelua ja asevoimien toimintaa.

Lalu muistuttaa, että kaikkea Venäjän toimintaa ei hyväksytä, vaikka empaattisen tutkimusotteen mukaan pyritäänkin ymmärtämään maan ajattelua. Lähteistö on Venäjän itse julkaisemaa materiaalia omaan turvallisuuspolitiikkaan ja asevoimiin liittyvästä toiminnasta.

– Mielestäni Venäjän pitäisi olla tyytyväinen, että heitä tutkitaan mielenkiinnosta. Toimintahan on täysin avointa, Lalu naurahtaa.

Ryhmän suurin tämänhetkinen tavoite on onnistua toiminnan käynnistämässä. Toimintaan halutaan jatkuvuutta, sillä tällä hetkellä tehtävissään toimivilla upseereilla ei ole monia palveluvuosia jäljellä. Lalun mukaan sotilashenkilöstön vaatimuksiin kuuluu laaja kokemus, joka sisäl-

tää aikaisemman työskentelyn Venäjään kohdistuvan tutkimuksen parissa. Toinen vaatimus on riittävä kielitaito käyttää venäjänkielisiä lähteitä.

Potentiaalisia seuraajia ovat akateemisesta Venäjän tutkimuksesta kiinnostuneet sotilaat, kuten diplomitoitään tekevät ja sotatieteiden tohtorin hattua metsästävät tulevat Venäjä-asiantuntijat. Eikä siviilitutkijoitakaan ole unohdettu. Lalu kertoo, että ryhmä selvittää mahdollisuutta rekrytoida myös aiheita tutkivia siviilitaustaisia tohtoriopiskelijoita Maanpuolustuskorkeakoulun määräaikaisiin tutkijatehtäviin.

Koulutuspalapelin kokoajat

TEKSTI: A. Aunala, T. Kaikkonen, A. Åkerfeldt, J. Piira ja M. Ruolanto
KUVAT: Oscar Kääriäinen

Monikansallinen lippumeri liehuu taas Santahamina-talon nurkalla ja tervehtii saarelle tulevia vieraita kansallisuudesta riippumatta. Lippurivistöstä voi päätellä, että Puolustusvoimien kansainvälisellä keskuksella (FINCENT) on kurssi parhaillaan käynnissä. Harva kuitenkaan tietää, mitä yksittäisen kurssin järjestäminen vaatii henkilöstöltä.

Työnjohtaja **Timo Kaikkonen**

Työnjohtaja varmistaa selustan

Kaikki FINCENTin järjestämät kansainväliset kurssit käyttävät etukäteen määriteltä sapluunaa. Kurssien vakihenkilöstö pyörittää taustalla tapahtuvia asioita, ja jokaiselle kurssille on erikseen määriteltä muun muassa kurssinjohtaja, pääopettaja ja roolipelaajat. Näin myös artikkelin pohjana toimivalla PSOCC 2/2017 -kurssilla.

– Työnjohtajan toimet kurssisiin liittyen alkavat jo edellisenä vuonna, kun FINCENTin kurssikalenteri vahvistetaan. Teen kurssien luokatila- ja majoitusvaraukset Santahamina-taloon ja muihin tarvittaviin tiloihin kevätkaudeksi viimeistään edellisen vuoden marraskuussa. Loppuvuoden varaukset tehdään viimeistään maaliskuussa.

Työnjohtaja **Timo Kaikkonen** on mahdollistanut kansainvälisten kurssien arjen noin vuosikymmenen ajan. Esimerkiksi puolivuositin tehdään ruokahuollosta vastaavalle Leijona Ca-

teringille lista FINCENTin kursseista ja niiden ruokailutarpeista.

Kurssin varsinaiset valmistelut alkavat kurssin aloituskokouksen jälkeen. Aloituskokous pidetään noin kolme kuukautta ennen kurssin alkua. Kokouksessa määritellään tarkemmin kurssin läpivienti ja jaetaan valmisteluihin liittyvät tehtävät eri toimijoiden kesken.

Seuraava kokous kurssin läpivientiin liittyen pidetään noin kaksi viikkoa ennen kurssin alkamista. Tässä kokouksessa on jo pääsääntöisesti tiedossa kurssin vahvuus ja kurssin opettajien ja oppilaiden tuloajat sekä erilaiset ruokavaliot, jotka vaikuttavat ruokailutilauksiin. Tällöin Kaikkonen tekee myös tilaukset Kaartin jääkäri-rykmentin kuljetuskeskukseen kurssilla tarvittavista linja-autokuljetuksista. Lisäksi kurssin kuljetussuunnitelma täytyy tehdä hyvissä ajoin.

– Kuljetussuunnitelma sisältää opettajien ja oppilaiden tulo- ja lähtötietojen kokoamisen yhteen taulukkoon, minkä perusteella teen tilauk-

sen kuljetuskeskukseen. Valmistelen myös kurssin aikana olevan liputuksen ja listaan kurssille osallistuvat valtiot, joista teen liputusjärjestyslistan. Mikäli omasta varastosta ei löydy kaikkia tarvittavia lippuja, teen tilauksen niistä lippuvuokraamoon, Kaikkonen kertoo.

Kurssia edeltävällä viikolla tehdään kurssille tulevista opettajista ja oppilaista ilmoitukset Santahaminan komendantintuomistoon, jotta kurssilaiset pääsevät portista sisään sotilasalueelle. Kurssia edeltävällä viikolla tehdään kurssilaisten henkilökortit, joilla kurssin opettajat ja oppilaat tunnustetaan ruokailujen yhteydessä. Kortti on oltava aina esillä liikuttaessa Santahaminassa. Viimeistään edeltävänä perjantaina tehdään oppilaille ilmoittautumisen yhteydessä jaettava paketti, joka sisältää avaimet, henkilökortin, ohjeistuksen majoittumisesta sekä kurssin viikko-ohjelman. Liputus aloitetaan jo perjantaina.

– Kurssin ensimmäisenä päivänä pidän kurssin osallistujille lyhyen luennon, jossa käyn läpi yleisiä asioita Santahamina-talossa majoittumisesta ja muista toiminnoista, kuten liikkumisesta Santahaminassa, turvallisuudesta ja ruokailuista.

Tässä vaiheessa teen myös viimeiset muutokset ruokailuvahvuuksiin, mikäli on tarvetta, Kaikkonen avaa.

Kurssien loputtua Kaikkonen kerää pois avaimet ja katsoo, että kaikki ovat suunnitelman mukaan lähdössä ja mukana oikeassa kuljetuksessa. Osallistujien poistuttua liputus lopetetaan. Kurssin päätyttyä pidetään myös loppukokous, jossa käydään läpi kehittämisenäkökulmat ja palautteet.

Kurssinjohtaja kuuluu ydinryhmään

Kurssinjohtajan kurssisuunnittelu alkaa, kun edellinen kurssi on vielä käynnissä. Kurssin aikana kurssinjohtaja keskusteleekin aktiivisesti opettajien kanssa ja analysoi opiskelijoilta saadun palautteen laadun takaamiseksi tulevaisuudessa. Saatu palaute yhdistetään käytännön kokemuksiin rauhanturvaoperaatioista, jotta niistä muodostuisi käytännöllinen aineisto kurssien opintosisältöjen ajantasaisuuden ylläpitämiseksi. Kurssinjohtajan vastuulle kuuluu myös resurssien varaaminen: hotellihuoneet, luentosalit, opintotilat, tietokoneet ja niin edelleen.

– FINCENT on riippuvainen opettajistaan

ja roolipelaajapoolistaan, mutta koskaan ei ole selvää, että kurseille saataisiin sama henkilöstö paikalle. Se asettaa haasteita. Sotilasopettajat ja roolipelaajien ydinryhmä onnistutaan yleensä rekrytoimaan ilman ongelmia, mutta siviiliroolipelaajien löytäminen on vaikeampaa, kurssinjohtaja, majuri **Adam Åkerfeldt** kertoo.

Normaalisti kurseilla on opettajien ydinryhmä, joka vastaa kurssin yleiskulusta. Kurssinjohtajan lisäksi tärkeässä asemassa on kurssin pääopettaja, joka vastaa käytännön harjoituksista opettamisen näkökulmasta. Muuta opettajistoa käytetään skenaarioiden mukaisesti.

Kutsukirje kurssille lähetetään käytännössä kaikille valtioille noin puolta vuotta ennen kurssin alkua. Noin kolme kuukautta ennen kurssin alkua pidettävässä aloituskokouksessa tehdään viimeiset tarkistukset roolipelaajien ja opettajien välillä, jotta sovitut kokonaisuudet toteutuvat aiotusti. Vielä ennen kurssin alkua kokoonnutaan valitsemaan hakijoiden joukosta opiskelijat kurssille ja varmistetaan, että kurssi etenee suunnitelmien mukaan.

Viikko ennen kurssia kaikki opettajat kokoonnuttavat opettajaviikolle valmistellakseen kurssia.

PSOCC-kurssilla opettajaryhmä koostui kolmesta suomalaisupseerista, yhdestä suomalaisesta poliisista ja kahdesta suomalaissiviilistä eri osaamisprofileilla varustettuna. Yleensä kurssilla on myös itävaltalainen, unkarilainen ja ruotsalainen sotilasopettaja. Kaikki nämä henkilöt ottavat osaa opetukseen kahden kurssiviikon aikana ja osallistuvat opettajaviikolle ennen kurssia.

– Roolipelaamiseen on lisäksi varattu viisi opettajaa, jotka toimivat roolipelaajina median, ihmisten välisen kanssakäymisen ja siviilitoimintojen osajoina. Näiden pelaajien lisäksi tarvitaan

” **Siviiliroolipelaajien löytäminen on vaikeampaa.**

vielä viisi roolipelaajaa, joita käytetään kurssin aikana harjoituksissa, Åkerfeldt sanoo.

Esimerkiksi PSOCC-kurssi koostuu itseopiskelun, luentojen, case-tehtävien ja eri skenaarioihin nojaavien käytännön harjoitteiden yhdis-

” **Opettajalle palkitsevinta on havaita oppilastöiden laadukkuus.**

Osallistujat Saudi-Arabiasta, Kolumbiasta, Meksikosta, Australiasta, Nigeriasta ja Norjasta takaavat hyvän kansainvälisen tunnelman.

Tilannekuvaukset kerrataan, ja kouluttajille jaetaan yleisluento- ja eritysluentotehtävät, case-tehtävät ja ohjausvastuut roolipelivaiheissa. Henkilökohtaisten valmistelujen jälkeen on yhteisen tarkastelutilaisuuden aika, jolloin koko tuotettu materiaali tarkastetaan yhdessä. Tällöin nähdään koulutusmateriaalin yhteneväisyys ja ”koulutuspalapeli” saadaan kokoon.

Lopputuotoksena on missioharjoitus, jossa oppilaat toimivat kuvitteellisessa moniulotteisessa YK-rauhanturvaoperaatiossa, jota tukevat Naton, Afrikan unionin ja Euroopan unionin henkilöstö. Siviili-, poliisi- ja sotilasoppilaat harjoittelevat tehtäviinsä liittyvää yhteistoimintaa oppimisympäristön muiden toimijoiden kanssa. Tavoite on yhtenäinen toimintatapamalli, jossa tiimit osaavat hyödyntää osaamisensa annettujen tehtävien mukaan ja ”löytävät” parhaat käytännöt yhteistoimintaan ja vuorovaikutukseen.

– Ensimmäisen kurssiviikon aluksi oppilaat perehtyvät kouluttajien ohjauksella harjoitusoperaatioon, ”tervetuloa Tuusulan Demokraattiseen tasavaltaan”, ja tukemaan vakauden saavuttamista annetulla vastuualueella YK:n Tuusula-operaatiossa (UN Mission in Tuusula, UNMIT), Piira avaa tilannetta.

Opettajalla on vastuu harjoitusaikataulun pi-

telmästä. General Orientation (GO) -luennot tähtäävät ymmärrykseen rauhaturvaoperaatiossa (PSO, peace support operation) koettavasta ympäristöstä. Case-opinnot mahdollistavat muun muassa PSO-luennoilla kuullun teorian soveltamisen käytäntöön.

Pääopettajan matkassa

PSOCC-kurssin pääopettaja **Jari Piira** aloittaa kurssiin valmistautumisen kysymyksillä ”Olenko valmis oppilaita varten?” ja ”Onko osaamiseni ajan tasalla kurssin opetustavoitteiden saavuttamiseksi?”.

– Menen nettiin ja tarkastelen Peace Operations Training Institution (POTI) opetustarjonnan tilaa ja huomaan, että siellähän on päivitetty YK siviili-sotilasyhteistyökurssi tarjolla (UN CIMIC). Ei kun suorittamaan. Helpommin sanottu kuin tehty: neljä päivää ja yksi epäonnistunut kurssitesti takana, muutama vastaus liikaa

väärin. Mutta onnistuuhan se toisella yrittämällä, Piira kuvailee.

Tietojen päivitys on alkanut muutama kuukausi ennen kurssin alkua. Seuraavaksi Piira tarkastelee sosiaalisen verkostonsa mahdollisuuksia. Yhteydet LinkedIn-verkon kautta MINUSMA-missioon Maliin ja MONUSCO-missioon Kongoon. Kysymyksiä yhteyshenkilöille käytännön kokemuksista. Tarvitaan havaintoja siitä, miten siviili-, sotilas- ja poliisikomponentin yhteistoiminta konkretisoituu viimeisimpien kokemusten valossa.

– Mietin vielä, onko henkilöstöpääomamme tarkoituksenmukainen ja saatavilla halutussa kokoonpanossa: kouluttajat, roolipelaajat, tulkit, FINCENTin tuki ja ohjaus sekä kurssitiedottaminen opettajille. Käynti PVMoodlessa varmistaa sen, että kurssitiedotus on jo käynnistynyt verkossa. Tutkin kurssin tiedot ja kurssin opetustavoitteet, ja kaikki näyttäisi olevan kunnos-

sa, Piira kertoo valmistautumisestaan.

PSOCC-kurssin esivalmisteluviikon kolmen päivän työrupeama on tulevan opettajaviikon kannalta keskeinen. Hallintoasiat, viikko-ohjelma, harjoitustilannekuvaukset ja opetusmateriaalit on saatava valmiiksi opettajien käyttöön ja viimeistelyä varten.

– Päivitän ja tulostan mahdollisimman valmiiksi harjoituksen roolipelaajien, tulkkien ja siviiliorganisaatio-opettajien opetuskansiomateriaalit. Tarkastan käytettävien harjoituskarttojen riittävyden, opetustilojen varauksen ja harjoitusrekvisiitan saatavuuden. Oppimisympäristön tulee olla mahdollisimman valmis ennen opettajien valmisteluviikkoa, Piira korostaa.

Opettajaviikolla koulutuskokoonpano konkretisoituu ja tulevan kurssin opetustehtävät sovitaan. Oppilastietoihin perehdytään ja muodostetaan tulevat koulutusryhmät, tiimit. Tällä kertaa oppilaista 75 prosenttia on suomalaisia.

tävyydestä. Luentomateriaalit siirretään esitysten jälkeen oppilaiden käyttöön koulutusportaaliin. Pääopettajan koordinoimissa päivittäisissä tilanepalaverissa keskustellaan harjoitustilannehävainnoista ja tarkennetaan tulevien päivien koulutussisältöjä.

Käytännön harjoitusten johtajana pääopettaja ohjeistaa roolipelaajat ja tulkit tehtäviinsä, kuten imaamin tai poliisipäällikön rooliin. Harjoitustilanteiden jälkeen opettaja ja roolipelaaja kertovat omat havaintonsa pelitilanteesta ja oppilaat arvioivat omaa suoritustaan.

– Oppilaiden tuotoksina syntyy useita päiväraportteja ja tilannekatsauksia, jotka kouluttajat arvioivat ja palautteet annetaan ennen uutta tehtävää. Erityinen huomio kiinnitetään raportoinnin tarkkuuteen ja todenmukaisuuteen tilannekuvan tuottajana. Opettajalle palkitsevinta on havaita oppilastöiden laadukkuus ja tiimien kehittyminen opetuksen edetessä, Piira sanoo.

Loppuhuipentumana oppilaat saavat ”vapaat kädet” organisoitua viimeisimpiin yhteiskokouksiin itsenäisesti ja valmistella tilanepalaverit UNMIT-operaation johdolle, jota osa kouluttajista esittää. Pääopettajan pitämässä harjoituksen loppupuheenvuorossa tarkastellaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja keskeisiä opittuja hyviä käytäntöjä kahden viikon koulutuksen ajalta.

Pooliopettajat erityisosaajina

Pooliopettaja **Minna Ruolanto** lähtee kurssiin samalla tavalla kuin muutkin opettajat: ensin kerrataan kurssin tavoitteet ja skenaario. Sen jälkeen Ruolanto tarkistaa ja päivittää luentoja materiaalit. Lisäksi tehdään mediakatsaus: onko jotain sellaista ajankohtaista meneillään, jota on syytä kurssin aikana seurata?

– Viimeksi PSOCC:n opettajaviikolla järjestin omalle porukallemme workshopin palautteen antamisesta ja sen merkityksestä oppijalle. Tätä valmistelin lukemalla edellisen kurssin palautteita sekä rakentamalla teoriakehyksen psykologisen turvallisuuden käsitteen ympärille. Metodina oli keskustelu, jossa oli tärkeää, että jokainen sai tilaa ja että yhdessä pohdimme kurssilla annettavan palautteen merkitystä. Palaute on tällä kurssilla sen vuorovaikutteisuuden vuoksi erityisen merkityksellisessä roolissa, Ruolanto kertoo.

PSOCC-kurssin tavoite on valmistaa opiskelijoita varsin erilaisille missioille, joiden pre deployment -koulutus on vielä edessä. On aivan keskeistä olla kartalla koko ajan ja mielellään vähän etupainotteisesti.

Haastavien kokonaisuuksien oppimista tukee ennen muuta opettajien vahva läsnäolo ja palaute. Opettajalle on tässä asetelmassa erityisen tärkeää osata heittäytyä opiskelijoiden maailmaan. Ryhmissä on monenlaista osaamista, ja etukä-

teen ei voi tietää, mitä kaikkea ryhmät kykenevät tuottamaan. Kurssi on rakennettu niin, että perusasiat toistuvat eri tavoin, jolloin jokaiselle löytyisi mahdollisimman luonteva tarttumapinta teemaan.

– Lisäksi opettajalta edellytetään kykyä käyttää aikaa resurssina, eli kykyä antaa oppijalle mahdollisuus kokeilla ja oivaltaa. Ja kun oppijat tuottavat helmiä, on niistä osattava ottaa kiinni ja tehdä näkyväksi, Ruolanto korostaa.

Oppimisen huomioiva palaute kannustaa oppijaa eteenpäin ja sietämään sitä, että kaikkia asioita ei voi tietää etukäteen. Kriisinhallinnan kompleksisessa toimintaympäristössä epä tietoisuuden ja ihmisten erilaisuuden sietäminen ovat keskeisiä metataitoja, joita opettaja voi omalla esimerkillään opettaa. Lisäksi sitä, kuinka erikäisiin, eri kulttuureista tuleviin ihmisiin ja toiseen sukupuoleen suhtaudutaan, mallinnetaan sillä, kuinka opettajat suhtautuvat sekä oppijoihin että toisiinsa.

– Arvostan opettajapoolissamme sitä, että keskustelemme paljon ja pohdimme asioita yhdessä. Käytäntö rakentaa yhteistä tilannekuvaa monin tavoin ja tukee kurssitoteutusten kehittämistä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Olen kokenut tiimimme joustavaksi, Ruolanto kehuu.

Ruolannon mielestä kaikkia tarvitaan kurssin

” **Käytäntö rakentaa yhteistä tilannekuvaa monin tavoin.**

järjestämisessä yhtä paljon. Kurssin tekniset rakenteet heräävät eloon kaikkien tekijöiden välisen yhteistoiminnan kautta. Opettaminen on tiimityötä. Mikään ei onnistu ilman kurssisihteerin, työnjohtajan, kurssinjohtajan, kurssikoordinaattorin ja koko FINCENTin vakituisen porukan panosta. He luovat muun muassa pooliopettajille raamit onnistumiselle. Myös roolipelaajien osaaminen ja innostus vaikuttavat suoraan harjoitusten laatuun.

– Itse pidän tärkeänä sitä, että koemme tekevämme töitä yhdessä. Jokaisen panosta tarvitaan ja onnistumisia tuetaan. Kurssi on aina yhteinen hanke, jonka tarkoitus on auttaa oppijoita eteenpäin, Ruolanto päättää. ■

Opiskelijoiden äänitorvi

Oppilaskunnan hallitus linkkinä opiskelijoiden ja koulun johdon välillä

Kun Maanpuolustuskorkeakoulun toimielimet tekevät päätöksiä, myös opiskelijoiden äänen on tultava kuuluviin. Tästä äänen kuulumisesta huolehtii lakisääteinen oppilaskunta ja sen hallitus, joka valitsee edustajat päätöksiä tekeviin toimielimiin.

TEKSTI: **Kamilla Rajander** KUVAT: **Oscar Kääriäinen**

Kadetti **Alekski Vall**

Oppilaskunnan jäsenmäärä on noin 700, sillä siihen kuuluvat lähes kaikki koulun päätoimiset opiskelijat aina kadeteista yleisesikuntaupseereiksi opiskeleviin. Yksi suurimmista eroista Maanpuolustuskorkeakoulun oppilaskunnalla (MPKKO) muiden yliopistojen ylioppilaskuntiin verrattuna on se, että jäsenmaksua ei tällä hetkellä peritä eivätkä kaikki automaattisesti kuulu oppilaskuntaan.

– Me olemme oppilaitoksena hieman pienempi, joten olemme pystyneet toteuttamaan hallitustyöskentelyä ja toiminnan tukemista saamamme rahoituksen turvin, kertoo oppilaskunnan tämänhetkinen puheenjohtaja **Heikki Lainela** ja muistuttaa MPKKO:n erityispiirteistä esimerkiksi terveydenhuollon järjestämisessä.

– Muilla ylioppilaskunnilla merkittävä osa jäsenmaksusta menee Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle, mutta meillä terveydenhuollon tarjoaa Puolustusvoimat.

Oppilaskunnan hallitukseen kuuluu tällä het-

kellä puheenjohtajan lisäksi jokaiselta vuosikursilta yksi varsinainen edustaja ja yksi varaedustaja. Myös muilla kuin upseerin virkaan tai virassa opiskelevilla koulun päätoimisilla opiskelijoilla on hallituksessa varsinainen edustajansa ja hänelle nimetty varaedustaja.

Meillä terveydenhuollon tarjoaa Puolustusvoimat.

Mitä oppilaskunnan hallitus käytännössä tekee

– Toimielineustuksessa osallistumme toimintaan samalla tavalla kuin Maanpuolustuskorkeakoulun tulosyksiköt. Osallistumme kokouksiin, olemme mukana erilaisissa projekteissa ja

annamme lausuntoja sekä välillä toteutamme taustatutkimusta jäsenistömme keskuudessa. Maanpuolustuskorkeakoulun ulkopuolinen yhteistyö on sekä muiden yhteistyötahojen erilaisissa tilaisuuksissa käymistä kuin myös ulkopuolisten tahojen kutsumista korkeakoululle, Lainela tiivistää.

Oppilaskunnan hallitus kokousta noin keran kuussa, minkä lisäksi hallituksen jäseniä työllistävät edustustehtävät ja esimerkiksi kokousten taustamateriaaleihin perehtyminen.

– Lähtökohtaisesti sanoisin, että ilman erityisiä projekteja tai työryhmiä yksittäisen hallitusjäsenen kuormitus on noin kahdesta neljään tuntia kuussa ja sen päälle noin yksi päivän tai kahden kestävä tilaisuus parin kuukauden välein, Lainela arvioi mutta vakuuttaa, että opintojen ja oppilaskuntatoiminnan yhdistämisen onnistuu hyvin.

Oppilaskunnan rahastonhoitajana jutun teko- aikaan toiminut **Alekski Vall** on samaa mieltä Lainelan kanssa. Hän kehuu opettajien olevan

joustavia hallitustoiminnasta johtuvien poissaolojen kohdalla.

– Kokouskutsut lähetetään viikkoa ennen kokousta, joten poissaoloista voi sopia vastuupettajan kanssa hyvissä ajoin etukäteen.

Nykyinen oppilaskunnan puheenjohtaja Lainela osallistui kandioipintojen jälkeisellä työelämäjaksolla Ilmavoimien koulutus uudistusten tekoon, mikä syytti hänessä palon korkeakoulupedagogiikkaa kohtaan. Tällä hetkellä pinnalla oleva maisteriuudistus oli yksi selkeimmistä syistä, joka sai hänet maisteriopintojen alettua hakemaan mukaan oppilaskuntatoimintaan, ensin sihteeriksi ja sitten puheenjohtajaksi. Lisäksi vuodet töissä ja keskustelut vanhempien upseerien kanssa olivat antaneet näkemystä siihen, miten koulutusta pitäisi kehittää.

– Maisteriopintojen alussa oppilaskunta kertoi käynnistetyistä maisterin tutkinnon tarkastustyöstä. Minua kiinnosti päästä mukaan vaikuttamaan maisterin tutkinnon kehittämiseen omien kokemusteni pohjalta. Samalla minua

koulukentässä opetusta arvioidaan ja kehitetään luokkahuoneen ulkopuolella, Lainela kertoo.

Toisen vuoden kadetti Alekski Vall puolestaan päätyi oppilaskunnan hallitukseen aikaisemman vaikuttamistoimintataustansa myötä.

– Olin mukana lukion opiskelijakuntatoiminnassa ja RUK:n oppilaskunnassa, joten tuntui luonnolliselta lähteä täälläkin toimintaan mukaan, rahastonhoitajana toiminut Vall kertoo.

Hän kertoo oppineensa oppilaskuntatyöstä esimerkiksi tilinpäätöksentekoa sekä sitä, miten päätöksentekoprosessit menevät ja miten opetusta pääsee kehittämään.

Tärkeä yliopistollisuuden merkki

Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori, kenraalimajuri **Ilkka Korkiamäki** pitää oppilaskunnan merkitystä tärkeänä. Hän kehuu koulun johdon ja oppilaskunnan suhteita äärimmäisen hyväksi. Oppilaskunnan rooli on tärkeä koululle myös ulkopuolisia ajatellen.

– Oppilaskuntatyö on yksi esimerkki siitä, että toimimme kuin muutkin yliopistot. Myös yhteistyö muiden ylioppilaskuntien kanssa on tärkeää, Korkiamäki sanoo.

Oppilaskunnan ja koulun henkilökunnan yhteistyötä vahvistaa myös koulun henkilö-

kunnasta valittu inspehtori, joka on vahvasti läsnä oppilaskunnan toiminnassa. Tällä hetkellä inspehtorina toimii sotilasprofessori, everstiluutnantti **Aki-Mauri Huhtinen**.

Tehtävänsä myötä hän muun muassa käy kuuntelemassa hallituksen kokouksia, kuuluu oppilaskunnan hallituksen WhatsApp-ryhmään, auttaa taloudenhallinnassa ja tilinpäätöksen teossa sekä vie oppilaskunnan viestiä eteenpäin.

Myös Huhtisen mielestä koulun johto kuuntelee oppilaskuntaa hyvin, ja varsinaisia edunvalvontaongelmissa auttamisia oppilaskunnan hallitukselle tulee varsin vähän. Se selittyy hänen

mukaansa sillä, että esimerkiksi opintoehdot ovat selviä opintojen alusta asti ja opiskelijat on komennettu opiskelemaan, joten niissä asioissa ei juuri tule ristiriitoja opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä.

Erilaisten lausuntojen antamisen ja kokousedustuksen lisäksi oppilaskunta järjestää tapahtumia. Vuosittain juhlistaan oppilaskunnan vuosijuhlia, ja lukuvuoteen mahtuu myös esimerkiksi yhteistyössä ylioppilaskuntien ja ainejärjestöjen kanssa järjestettäviä seminaareja.

Huhtisen mukaan erityisesti vuosijuhlat ovat osoitus Maanpuolustuskorkeakoulun oppilaskunnan yhteistyöstä muiden korkeakoulujen kanssa.

– Juhlissamme kuullaan tervehdyksiä monista muista ylioppilaskunnista, ja lisäksi meidän oppilaskunta kutsutaan moniin muiden vuosijuhliin, Huhtinen päättää. ■

” **Yhteistyö muiden ylioppilaskuntien kanssa on tärkeää.**

SYYSKAUDEN VÄITTELIJÄ

TEKSTI: Eino Yrjänäinen KUVA: Försvarshögskolan

Syksyllä 2017 yksi upseeri väitteli sotatieteiden tohtoriksi Maanpuolustuskorkeakoulusta.

MARTIN BANG JA SOTILASTIEDUSTELU

Ruotsin puolustusvoimissa erikoisupseerina toiminut **Martin Bang** käsittelee sotilastiedustelua väitöskirjassaan *Military Intelligence Analysis: Institutional Influence*. Bang on kriminologian kandidaatti ja valtiotieteiden maisteri. Tukholmassa 27. lokakuuta pidetyn väitöstilaisuuden kustos oli professori **Juha-Matti Lehtonen** Maanpuolustuskorkeakoulusta. Bangin vastaväittäjänä toimi professori **Philip Davies** Lontoon Brunelin yliopistosta.

Bang aloitti sotatieteen tohtoriopintonsa vuonna 2011 Maanpuolustuskorkeakoulussa ja Ruotsin Försvarshögskolanissa. Bangin väitöskirjassa selviää, että sotilastiedustelun rooli säilyy merkittävänä taistelujen lopputuloksen kannalta. Niin kauan kuin sotia käydään, sekä siviilitettä sotilasjohtajat tarvitsevat päätöksentekotukea vastustajansa toiminnan suhteen. Tiedustelu ei kuitenkaan ole helppoa tai vaaratonta. Väitöskirjan tarkoitus on syventää ymmärrystä institutionaalisesta vaikutuksesta tiedustelutietojen arvioinnissa.

Aihetta koskeva kirjallisuus on lisääntynyt viimeisen neljännesvuosisadan aikana, mutta laajeneminen ei ole ollut tasaista aiheen kaikilla osaluilla. Kylmän sodan päätyttyä huomio on kasvanut aiheeseen liittyvän lisääntyneen avoimuuden myötä. 2000-luvun terrori-iskut Yhdysvalloissa ja Euroopassa ovat vauhdittaneet toimintaa. Huomiota on kohdistettu erityisesti

tiedustelua, oikeudellisia näkökohtia ja järjestöjä koskevaan tutkimukseen. Silti ilmiön ymmärtämiseen tähtäävät teoriat ovat edelleen harvassa. Opinnäytetyön tarkoituksena on edistää näiden tutkimusten puutteiden korjaamista. Työ on tehty tutkimalla Ruotsin asevoimien tiedustelu-toimintaa eri näkökulmista.

– Olen yhdistänyt useita lähteitä, jotka ovat pääasiassa haastatteluja, kyselykaavakkeita ja dokumentteja. Olen myös tehnyt kokeita upseereilla ja kadeteilla, Bang kuvailee työn laatimisprosessia.

Bang kertoo, että väitöstyön yhteiskunnalliset vaikutukset ovat lähinnä akateemisia. Hänen mukaansa työ voi kuitenkin edesauttaa yleisen ymmärryksen kehitystä sotilastiedustelun tutkimuksesta ilmiönä.

– Haasteita oli paljon, mutta tämä oli yksi elämäni palkitsevimista ja hauskimista projekteista, Bang kiteyttää.

Bangin väitöskirjan tiivistelmän voi ladata Doria-julkaisuarkistosta. Väitöskirjan alkuperäisartikkelit eivät ole vapaasti verkossa, mutta ne löytyvät useimpien yliopistokirjastojen rajoitetusta tietokantavalikoimasta, kuten Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastosta. Myös painetun kokoversion voi lainata Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastosta. ■

Asevalvontaosaamiseen tarvitaan U-käännös

TEKSTI: Eino Yrjänäinen KUVAT: Aki Aunala ja Oscar Kääriäinen

XII

Maailmansotien ja pitkän kylmän sodan jälkeen länessä on ajateltu, että maailma on siirtynyt pysyvään syvän rauhan vaiheeseen. Vaikka asevalvonnallisia sopimuksia on tehty ja esimerkiksi ydinasearsenaalia riisuttu, yleinen huomio ja ymmärrys aiheeseen on vähentynyt. Samalla sopimusten merkitys on heikentynyt huomattavasti.

Huolestuttavan ilmiön kehityssuunta on havaittu Suomessa viime vuosina, joten tutkimusta asevalvonnasta kaivattiin. Idean tutkimushankkeeseen ryhtymisestä saivat dosentti **Tommi Koivula** Maanpuolustuskorkeakoulusta ja oikeustieteiden tohtori **Katariina Simonen** Helsingin yliopistosta. He yhdessä toimivat myös hankkeen johtajina värväten kourallisen alansa parasta kotimaista ja kansainvälistä asiantuntijaosaamista tutkimusryhmään.

– Asevalvontaa koskevat sopimusjärjestelyt ovat kautta linjan huonossa kunnossa. Maailman turvallisuuspoliittinen tilanne ei kannusta dialogiin ja neuvotteluihin, ja se tietenkin heijastuu sopimuksiin, Simonen arvioi. Koivula kertoo, että suomalaisen asevalvontaosaamisen vähäisyys on aistittu jo jonkin aikaa:

– Ajatuksena oli, että tehtäisiin oppikirja asevalvonnan ajankohtaisasioista Euroopassa. Näin voisimme tukea paitsi Maanpuolustuskorkeakoulussa annettavaa opetusta myös osaltamme edistää aiheeseen liittyvää harrastuneisuutta ja tietämystä.

Tutkimusprojektin lopputuotos, Koivulan mainitsema oppikirja, julkaistiin syksyllä Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisusarjassa 1. Teos

Dosentti **Tommi Koivula**

kulkee nimellä *Arms Control in Europe: Regimes, Trends and Threats*. Se koostuu johdantokappaleen mukaan lukien kaikkiaan kymmenestä hanketta varten kirjoitetusta asiantuntija-artikkelista.

Asevalvonta terminä tarkoittaa aseiden kehittämistä, tuotantoa, varastointia, levittämistä ja käyttöä koskevia rajoituksia ja säädöksiä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Globalissa mittakaavassa kriittisin asevalvonnan osa-alue on valtioiden asevoimia koskeva valvonta. Jatkuvasti erityisen suuressa roolissa ovat ydinaseet ja muut joukkotuhoaseet. Kyseinen tutkimushanke keskittyy asevalvonnan nykytilaan Euroopassa, mutta sivuaa toki isompiakin kokonaisuuksia.

Kansainväliset sopimukset ajan saatossa

Kylmän sodan aikana suurvallat saivat luotua monimutkaisen hallintojärjestelmän ydinaseista. Tämä joukko sopimuksia sääteli valtioiden hallussa pidettävien ydinaseiden laatua ja määrää. Suurvallat onnistuivat luomaan lähtökohtaisesti

ydinaseita rajoittamaan pyrkiviä sopimuksia. Niillä pyrittiin edistämään ennen kaikkia ydinaseiden vähentämistä, asettamaan rajoitteita tiettytyypisille ydinaseille sekä ehkäisemään ydinaseiden leviämistä ydinaseettomiin maihin. Sopimukset olivat kansainvälistä turvallisuutta suuresti edistävä aikaansaannos, ja ydinsodan todennäköisyys laskikin merkittävästi.

Ajan saatossa suurvaltojen mielenkiinto on valitettavasti vähentynyt aseistariisunaloitteiden hiipumisen myötä; vastaavasti suuri yleisö ei ole huomannut ilmiön kehityskulkua. Esimerkiksi jo 1970-luvulla annettu ydinasevaltojen lupaus ydinaseistuksesta luopumiseksi ei ole toteutunut tähän päivään mennessä.

– Sopimuksia solmittiin, mutta Neuvostoliiton romahtaessa ja kylmän sodan päätyttyä 1990-luvun alussa mielenkiinto väheni asevalvontaa ja sopimuksia kohtaan, Koivula arvioi.

Vaikka ydinaseita purettiin merkittävästi, suurvallat ovat ylläpitäneet ja modernisoineet omaa sotilaallista suorituskykyään. Puretut ydinaseet olivat tuhoamiskyvyiltään mitättömiä jäljellä jätettyihin ja uusiin verrattuna. Tilanne on

ajautunut siihen, että niin Yhdysvallat kuin tavanomaisessa aseistuksessa Kiinaan ja Natoon verrattuna alivoimainen Venäjä korostavat ydinaseiden merkitystä voimakkaasti asevoimissaan.

Koivula muistuttaa, että presidentti **Barack Obaman** hallitus nosti uudestaan esille idean kaikkien maiden luopumisesta ydinaseista. Esimerkiksi Venäjän taholta reaktio aloitteeseen oli tyrmäävä, koska globaalinen ydinaseista luopumisen katsottiin johtavan Yhdysvaltojen sotilaalliseen ylivoimaan sen mahtavan tavanomaisen armeijansa vuoksi. Kylmän sodan aikana tilanne oli päinvastainen. Nato korosti ydinaseita sen ollessa sotilaallisesti alakynnessä Neuvostoliittoa suurarmeijaa vastaan. Neuvostoliitolla oli Euroopassa miljoonia sotilaita, Natolla vain noin puoli miljoonaa.

”Turvallisuuspoliittinen tilanne ei kannusta dialogiin.

OTT Katariina Simonen

Tavanomainen aseistus ja sopimusten kestävyys

Ydinaseiden lisäksi asevalvonta koskee myös niin sanottua tavanomaista aseistusta. Tavanomaisella aseistuksella tarkoitetaan laajasti käytettyjä aseita, joita ei ole tarkoitettu joukkotuhoon. Tavanomaiseen aseistukseen kuuluvat muun muassa tuliaseet, miinat, kranaatit ja muut ydinaseettomat räjähteet.

Kylmän sodan jälkeen Eurooppaan luotiin kattava TAE-sopimus (Tavanomaiset aseet Euroopassa). Sekä Nato että silloinen Varsovan liitto olivat osa sopimusta. TAE-sopimus määritteli tavanomaisen aseistuksen ylärajoista. Käytännössä tämä tarkoitti esimerkiksi sotilaiden, panssarivaunujen ja eri asejärjestelmien rajoittamista tasapuolisesti.

– Ikävä kyllä muutama vuosi sitten Venäjä vetäytyi kyseisestä sopimuksesta. Venäjä ei enää katso olevansa velvollinen pysymään yhdessä sovitussa rajoissa, Koivula harmittelee.

Suurena ongelmana onkin, että vaikka laajojen sopimuskokonaisuuksien rinnalle pitäisi luoda jatkuvasti uusia ja kattavampia sopimuk-

sia aseiden rajoittamiseksi, suurvallat voivat irtaantua sopimuksista yksipuolisesti, jolloin vanhat sopimukset menettävät merkitystään. Osa valtioista taas ei sitoudu juuri mihinkään sopimukseen, kuten Pohjois-Korean tapauksessa, mutta ne voivat silti tehdä ontoksi hyvää tarkoittavat, laajasti hyväksytyt sopimukset. Sopimusten noudattaminen ja niissä pysyminen riippuu pitkälti niiden eduista valtiolle itselleen.

– Kun valtiot kokevat, että sopimuksille on tarvetta, niitä noudatetaan. Vastakkaisessa tapauksessa vähemmän, Simonen kiteyttää.

Sopimukset ovat pelkistettynä valtioiden tahdonilmaisuja. Sopimus on silloin kestävä, kun se koetaan tarpeelliseksi. Ideaalilanteessa suurvaltojen asevoimat ovat tasaväkisiä ja samoin sopimuksin säädeltyjä. Varustautumisen pelisäännöt säätelee yhdessä avoimesti määritetyt ja kutakin osapuolta miellyttävät sopimukset. Näin saavutetaan sekä maailmanlaajuinen että valtiokohmainen etu.

Valvonta laahaa teknologian perässä
Koivulan mukaan teknologian kehitys on tällä

hetkellä yksi asevalvonnan suurimpia haasteita. Teknologian kehitys vaikuttaa jatkuvasti sotilaalliseen uhkakenttään ja valtioiden välisiin suurvaltasuhteisiin. Asevalvonta on harvoin täysin ajan tasalla, koska se reagoi aseteknologian kehitykseen viiveellä. Teknologia kehittyy hidastumatta merkittävästi.

Valvonnan kehittäminen on vaivalloista ja sen taloudelliset kannustimet ovat mitättömät – sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Asevalvonnan vähäinen julkinen huomio ja ikääntyvä asiantuntijaosaaminen heikentävät sen resurssija entisestään. Kybernetiikan ja keinoälyn käyttö asevoimissa ovat hyviä tosimaailman esimerkkejä tästä.

– Autonomisista asejärjestelmistä eli miehittämättömistä laitteista ei ole tolkkulista asevalvontaymmärrystä, Koivula selventää.

Taukoamatta kehittyvä keinoäly on noussut merkittäväksi tekijäksi modernissa sodankäynnissä. Valtioiden on varovaisia puhuttava keinoäly- ja kyberjärjestelmistään, mikä vaikeuttaa valvontaa nyt ja tulevaisuudessa. ■

Asevalvonnan virstanpylväitä

Ydinsulkusopimus

Vuonna 1970 voimaan tulleen Ydinsulkusopimuksen (NPT, The Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons) tavoite on ydinaseiden leviämisen estäminen, kansainvälisen yhteistyön lisääminen ydinenergian rauhanomaisessa käytössä ja ydinaserisunnan edistäminen. Sopimuksessa viisi tunnustettua ydinasevaltaa sitoutuivat olemaan levittämättä ydinaseteknologiaa kolmansiin maihin ja vastaavasti ei-ydinasevaltiot sitoutuivat vain ydinvoiman rauhanomaiseen kehittämiseen. Kaikki sopimuksen 191 allekirjoittajamaata ovat sitoutuneet edesauttamaan ydinaseiden hävittämistä maailmasta.

ABM-sopimus

Ohjustorjuntajärjestelmiä rajoittava ABM-sopimus (Anti-Ballistic Missile Treaty) solmittiin Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen välillä strategisten ydinaseiden vähentämiseen tähtäävien neuvottelujen (Strategic Arms Limitation Talks, SALT I) seurauksena vuonna 1972. Sopimusta kehitettiin edelleen 1970-luvulla, mutta Yhdysvallat vetäytyi sopimuksesta vuonna 2002, jolloin se lakkasi olemasta voimassa. Sitä korvaamaan USA ja Venäjä sopivat vähemmän kattavasta SORT-sopimuksesta samana vuonna.

CCW-sopimus

Vuonna 1983 voimaan tullut Eräitä tavanomaisia aseita koskeva yleissopimus (CCW, Convention on Certain Conventional Weapons) kieltää ja rajoittaa sellaisten tavanomaisten aseiden käyttöä, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, kuten tiettyjä polttoaiteita, tiettytyyppisiä ansalaitteita tai sokeuttavia laseraseita. Viime vuosina CCW-sopimuksen puitteissa on aloitettu keskustelu myös autonomisista asejärjestelmistä eli niin sanotuista robottiasista.

INF-sopimus

Keskipitkänmatkan ydinaseita säätelevä INF-sopimus (Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty) vuodelta 1987 merkitsi kaikkien 500–5500 km kantavien keskimatkan ja keskipitkän matkan ohjusten asteittaista hävittämistä Euroopasta 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa. Sopimus johti aikanaan yli 2500 ydinohjuksen tuhoamiseen Euroopassa. Viime vuosina Nato-maat ovat syyttäneet Venäjää sopimuksen rikkomisesta.

TAE-sopimus

Vuonna 1990 allekirjoitettu sopimus, jossa asetettiin ylärajat Tavanomaisille aseille Euroopassa (TAE) Atlantilta Uralille ulottuvalla alueella. Sopimuksessa määriteltiin silloisen Varsovan liiton ja NATO:n liittokuntakohtaisista aseiden enimmäismääristä ja määrien yksityiskohtaisista valvontamekanismeista. Liittokunnilla sai TAE-sopimuksen mukaan olla Euroopassa esimerkiksi enintään 20 000 panssarivaunua, 20 000 kenttätykkiä, 30 000 panssariajoneuvoa 6 800 taistelukonetta jne. Venäjä jäädyn osallistumisensa TAE-sopimukseen heinäkuussa 2007.

Upseerirekrytoinnissa tähdätään kehitykseen

Syksyisin Maanpuolustuskorkeakoulussa aloittaa noin 160 uutta upseerin uralle tähtäävää kadettia, jotka ovat valikoituneet satojen hakijoiden joukosta. Otimme selvää, mitä koululla tehdään sen eteen, että hakijoita riittää nyt ja tulevaisuudessa.

TEKSTI: Kamilla Rajander KUVAT: Oscar Kääriäinen

Vaikka Maanpuolustuskorkeakouluun haetaan kuten muihinkin korkeakouluihin kevään yhteishaussa, upseerirekrytointia tehdään ympäri vuoden. Varsinainen rekrytointikampanja painottuu silti alkuvuoteen ja yhteishakuajaksi.

Yksi tärkeimmistä rekrytointin osa-alueista on tehdä Maanpuolustuskorkeakoulua tutuksi niin toisen asteen opintojen kuin varusmiespalveluksenkin aikana.

– Meillä on edelleen tekemistä siinä, että tulimme tutummaksi, pohtii rekrytointiupseeri, kapteeni **Pertti Kemppainen**.

Kemppaisen mukaan kohtaamiset kasvotusten ovat paras väylä tavoittaa potentiaalisia tulevia opiskelijoita. Tämä toteutuu esimerkiksi messuilla ja siten, että kadetit kiertävät kouluilla kertomassa opinnoistaan.

– Toki sosiaalisen median rooli on kasvanut viime vuosina, ja se on ensimmäinen keino herättää ensimmäinen kiinnostus meihin, Kemppainen sanoo ja korostaa muun muassa niin sa-

Tuttua sapluunaa hyödyntäen

Rekrytointikampanjalla on aiemmilta vuosilta tietty sapluuna, jonka perusteella kampanjaa lähdetään tekemään. Edellisen vuoden kokemusten perusteella sitä uudistetaan tarpeiden mukaan. Vaikka sisäänottoa ei suunnitella lisättävän, tavoite on kasvattaa hakijamääriä. Näin kouluun valikoituvien taso voisi nousta entisestään.

Viime lukuvuonna Maanpuolustuskorkeakoulu osallistui ensimmäistä kertaa Studentum Roadshow -koulutuskierrokselle, joka kiersi yli 40 toisen asteen oppilaitoksessa ja varuskunnissa kertomassa jatko-opintomahdollisuuksista. Koska kiertueelle osallistuminen koettiin viime vuonna kannattavaksi, Maanpuolustuskorkeakoulu osallistuu sille tänäkin vuonna.

Lukiolaisten ja ammattikoululaisten tavoittamisessa merkittävä rooli on myös opinto-ohjaajilla. Heille jaetaan vuosittain Maanpuolustuskorkeakoulun valintaoppaat. Lisäksi koulu on mukana vuosittain järjestettävillä opinto-ohjaa-

japäivillä tapaamassa satoja Suomen opinto-ohjaajia ja kertomassa lisää upseeriksi opiskelusta.

Rekrytointiupseeri Kemppainen korostaa myös Puolustusvoimien joukko-osastoilla olevan tärkeä tehtävä kertoa varusmiespalvelusta suorittaville mahdollisuuksista työllistyä Puolustusvoimille.

– Me emme voi tehdä kaikkea, vaan sekä meidän että joukko-osastojen yhteinen tehtävä on levittää tietoa.

– Kaikki, jotka ovat suorittaneet vähintään aliupseerikurssin, voivat hakea tänne. Mikäli reserviupseerikurssi on käymättä, joukkueenjohtajakurssi on suoritettava ennen varsinaisten opintojen alkua, mutta se ei missään nimessä estä hakemista, Kemppainen oikaisee virheellisen luulon.

Kemppainen kertoo kuululleensa kadeteilta, että tietoa upseeriopinnoista olisi hyvä tarjota enemmän. Oheisessa laatikossa tarjoamme siis lukiijoille tämän hetken kriteerit, joilla voi hakea sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoon.

”

Tietoa upseeriopinnoista olisi hyvä tarjota enemmän.

Hakukriteerit

Sotatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkintoja suorittamaan voidaan hyväksyä hakija, joka on

1. Suomen kansalainen
2. ennen opintojen aloittamista suorittanut reservin upseerin koulutuksen
3. korkeakoulukelpoinen
4. henkisen ja fyysisen kuntonsa, terveytensä ja elämäntapojensa puolesta sekä muutoin upseerin ammattiin sopiva
5. enintään 26-vuotias (voidaan poiketa tapauskohtaisesti)
6. suorittanut B-ajokortin I-vaiheen 28.3.2018 mennessä.

► *Lisää tietoa upseeriopinnoista: upseeriksi.fi*

Venäjä-kokoelman vuosisadat

TEKSTI: Antti Kalliola KUVAT: Oscar Kääriäinen

Entinen Neuvostoliitto ja nykyinen Venäjä on kiinnostanut Suomen puolustuslaitosta itsenäisyyden alusta alkaen. Tästä syystä myös Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastolle on kertynyt vuosikymmenien – jopa vuosisatojen – aikana mittava sekä ainutlaatuinen venäjänkielinen kokoelma: Vanha ja Uusi Russica.

Juuret Suomeen jääneistä

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston Russica-kokoelman juuret kiertyvät Suomen itsenäistymisvuoteen 1917, mutta erityisesti Venäjän tapahtumiin liittyen. Tuolloin ensimmäisen maailmansodan melskeet, Venäjän vallankumoukset sekä Suomen itsenäistymisen liikuttivat venäläisiä joukkoja eri suuntiin pois Suomesta. Jotakin kuitenkin jäi – nimittäin hyllykaupalla varuskuntakirjastoja.

Jälkikäteen ajatellen tämä oli kokoelmille onnenpotku, sillä myöhemmin itärajan takana tuhoutui paljon tsaarinaikaista kirjallisuutta. Suomesta ja Santahaminasta ne kuitenkin löytyivät edelleen vanhempana Russica-kokoelmana. Jopa 1700-luvulta alkaen aina vuoteen 1917 ulottuvasta kokoelmasta löytyy toki sotilasammattilista aineistoa muun muassa taktisten kysymysten ja sotahistorian muodossa, mutta myös viihteellisempää, varuskuntakäyttöön tarkoitettua kaukokirjallisuutta ja lehtivuositietoja.

Vanha Russica on vuosikymmenten varrella ollut sijoitettuna eri puolella kaupunkia, kunnes

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston muuton yhteydessä vuosina 2014–2016 se siirrettiin Sörnäisistä Santahaminaan ajanmukaisiin säilytystiloihin uudistettuun varastoon. Vanha Russica on hyvin säilynyt salaisuus, sillä se ei näy verkossa tai tietokannoissa. Aineisto on kuitenkin aikoinaan luetteloitu perinteiseen paperikortistoon, jonka perusteella on edelleenkin mahdollista paikallistaa tarkalleen haluttu nide.

” **Vanha Russica on hyvin säilynyt salaisuus.**

Ennen ja jälkeen sotien

Siinä missä vanha Russica on ollut pitkälti venäläisten kokoamaa, on puolestaan uudempi, itsenäisyyden ajan Russica suomalaisten keräämää. Tämä kokoelma on leimallisemmin nimenomaan Neuvostoliiton asevoimiin kes-

kittyvää, ja sitä on koottu ennen sotia muun muassa Suomen Moskovan-sotilasasiamiestöimiston avustuksella. 1920- ja 1930-lukujen Neuvostoliitto oli erityisen suljettu maa, josta oli hankalaa hankkia kirjallisuutta muutoin kuin paikan päältä.

Oma lukunsa kokoelman karttumisessa oli erityisesti jatkosodan aika, jolloin myös sota-saalis kirjallisuutta kannettiin silloiseen Sotatieteelliseen Keskuskirjastoon. Sotien jälkeen kirjallisuuden hankkiminen Neuvostoliitosta helpottui, mikä näkyy erityisesti kylmän sodan jakson, eli 1960–1980-lukujen, suurena kirjamääränä. Tässä vaiheessa kokoelma karttui monipuolisemmin, aihepiirien laajentuessa myös muun muassa kulttuuriin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

Neuvostoliiton hajotessa 1990-luvun alussa kirjahankinta vaikeutui vielä hetkellisesti palatakseen jälleen normaalille tasolle 2000-luvun kuluessa. Tänä päivänä venäjänkielisen kirjallisuuden hankinta lienee helpompaa kuin koskaan – kiitos muun muassa verkkokirjakaup-

pojen. Uudempi Russica on luetteloitu tietyiltä osiltaan jo sataprosenttisesti kokoelmätietokantaan muun muassa Suomea koskevan kirjallisuuden sekä venäläisten ohjesääntöjen tapauksessa. Kokoelma sijaitsee Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastossa vapaasti tutkittavana ja lainattavana.

2000-luku: Verkkolähteenä ja tutkimuskohteena

Painetun aineiston ohella Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijoilla ja muillakin kirjaston asiakkaila on ollut jo vuosien ajan mahdollisuus hyödyntää myös verkkoaineistoja: EastView-niminen tietokanta kerää yhteen kaikki keskeiset venäläiset sotilasalan lehdet kokonaisina ja e-muodossa. Reaaliaikaiset verkkopalvelut takautuvine arkistoinnein ovat korvanneet merkittävästi myös printtilehtien tilauksia, jolloin venäläisiä lehtiä on voinut lukea suoraan vaikkapa omalta työ koneeltaan käsin.

Venäjä-aineistoja käytetään Maanpuolustuskorkeakoulussa säännölliseen tutkimustyöhön ja Puolustusvoimienkin piirissä ajankohtais-

seurantaan. Historiallisia aineistoja on käyty tutkimassa ulkomaita myöten. Laajemmassa hyötykäytössä kokoelmat ovat olleet esimerkiksi sotilasprofessorin ja Venäjä-ryhmän vetäjän, everstiluutnantti **Petteri Lalon** väitöstyössä vuodelta 2014. Venäläistä sotataittoa käsitellyt väitöskirja tukeutui pitkälti vanhempaan venäjänkieliseen materiaaliin lehtiartikkeleista ohjesääntöihin.

Petteri Lala kertoo Russica-kokoelman osoittautuneen 1920- ja 1930-luvun neuvostoliittolaisen sotataidon kehittymistä käsitelleen väitöskirjatyön aikana erittäin hyödylliseksi. Juuri kokoelman syntyavasta johtuen käytettävissä oli sotataidon kehittäjien ja heidän opettajien lukemia vuosisadanvaihteen molemmin puolin kirjoitettuja venäläisen sotataidon oppikirjoja ja klassikkoja sekä kehittäjien omaa tuotantoa.

Kirjojen sisällön lisäksi aikakausien ja olosuhteiden muutos naapurimaassamme välittyi

konkreettisella tavalla. Siinä missä jotkin yli sata vuotta vanhat Venäjän keisarikunnassa julkaistut, todennäköisesti hyvälaatuiselle loppupaperille painetut teokset ovat edelleen kuin juuri painosta tulleita, tuntuvat monet neuvostoaikaiset kirjat, joiden sivuilla jopa puun kuidut näkyvät selvästi, hajoavan käsiin.

– Vaikka kirjastossa onkin runsaasti myös toisen maailmansodan jälkeen ilmestynyttä neuvostoliittolaista sotilaskirjallisuutta, jäi jotakin puuttumaan, Lala harmittelee ja jatkaa: Tutkimukseni kannalta aivan olennainen vielä ennen sotia julkisesti saatavissa ollut neuvostoliittolainen sotilasaikakauslehti *Vojennaja mysl'* muutettiin sotien jälkeen ei-julkiseksi vain neuvostoaarmeijan sisäiseksi julkaisuksi. Kuvaavaa on, että lehden viimeinen Russica-kokoelmassa oleva numero on julkaistu toukokuussa 1941. Seuraava saatavissa oleva numero onkin sitten vuodelta 1990, joka saatiin kirjastoon kokoelmiin

vasta vuonna 1992.

Lalu kertoo, että kevään 2014 tapahtumien jälkeen monessa länsimaassa pitkään suljettuna olleita venäläistä sotilaskirjallisuutta taltioineita kirjastoja on alettu avalla uudelleen. Saadun tiedon mukaan myös sotien jälkeisiä ei-julkisia *Vojennaja mysl'* -lehtiä on niistä saatavissa. ■

” **Loppupaperille painetut teokset ovat edelleen kuin juuri painosta tulleita.**

Lue lisää

Luetteloitua venäjänkielistä kirjallisuutta – kuten muitakin MPKK:n kirjaston kokoelmia – voit hakea uuden Finna-hakupalvelun kautta (mpkk.fi/finna.fi). Vanhemmat kokoelmat ovat selattavissa kortiston avulla. EastView-tietokanta on käytettävissä kirjaston asiakaskoneilta. Lisätietoja Venäjä-kokoelmista saat Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastosta.

Molotovin cocktaileista aavikolle

TEKSTI ja KUVAT: Lauri Haavisto

ICOMAM-konferenssi Koblenzissä Saksassa syyskuussa 2017

Sotamuseo tekee laajaa yhteistyötä erilaisten ulkomaalaisten museoiden kanssa erityisesti museoesineitä lainaamalla. Osana kansainvälistä yhteistyötä ovat myös osallistumiset kansainvälisiin konferensseihin.

Tärkein konferensseista on vuosittainen kansainvälisen ICOMAMin (International Commission of Arms and Military Museums) järjestämä. ICOMAM kuuluu laajemman ICOM-järjestön (International Council of Museums) alaisuuteen. Tänä vuonna Saksassa järjestetyn konferenssin teemanä oli Technological Innovations – Innovative Techniques.

Sotamuseoissa on eroa

Osa museoista esitteli näyttelyitään ja niiden esitystekniikkaa. Monet esittelivät teknologisia innovaatioita sotahistoriasta. Suomalaisesta näkökulmasta pääpaino monilla eurooppalaisilla sotamuseoilla on vanhemmassa historiassa aina Rooman valtakuntaan saakka. Suomalainen museomaailma on sodista puhuttaessa painottunut kertomaan Suomen sisällissodasta ja Suomen toisen maailmansodan sisällä käymistä sodista.

Konferenssien antina on mahdollisuus tavata kollegoita eri maista ja vaihtaa ajatuksia, kuunnella luentoja uusista ja mielenkiintoisista aiheista sekä tutustua muiden maiden sota-

museoihin. Koblenzissä päästiin tutustumaan historiallisen kaupungin lisäksi muun muassa Scientific Collection of Defense Engineering Specimens (WTS) asekoelmaan, joka oli esitetty kokeilukokoelmassa hyvin perinteisellä tavalla.

Esillä oli valtava asemäärä aina yleisesti tuntuista yksilöistä kokeiluaseisiin, joita saattaa olla vain muutama kappale olemassa. Samoin kokoelmissa oli valtava määrä lentokoneita, tykkejä ja tankkeja esillä suurissa halleissa. Suurin ero esimerkiksi Suomen Sotamuseoon verrattuna on tilojen laajuus. Saksassa oli tuhansia neliöitä näyttelytilaa, joissa esitellä materiaalia, kun taas Suomessa vain pieni osa laajoista kokoelmista pääsee esille näyttelyyn.

”

Saksassa oli tuhansia neliöitä näyttelytilaa.

Kansainvälinen kattaus

Konferenssissa pidin itse esitelmän Molotovin cocktailista ja sen käytöstä Suomen talvisodassa. Vaikka itse polttopullo on keksintönä vanha, niin talvisodassa sen käyttö laajamittaisesti ja uudella sytytystekniikalla oli uutta. Esitykseen liittyen oli mielenkiintoista huomata, että sen jälkeen moni tuli kertomaan, etteivät olleet tietäneet, mistä Molotovin cocktailin nimi on peräisin ja että se on suomalainen keksintö. Monet meille suomalaisille itsestään selvät asiat sotien ajoilta on monesti muualla maailmassa pieniä yksityiskohtia sodan historiassa.

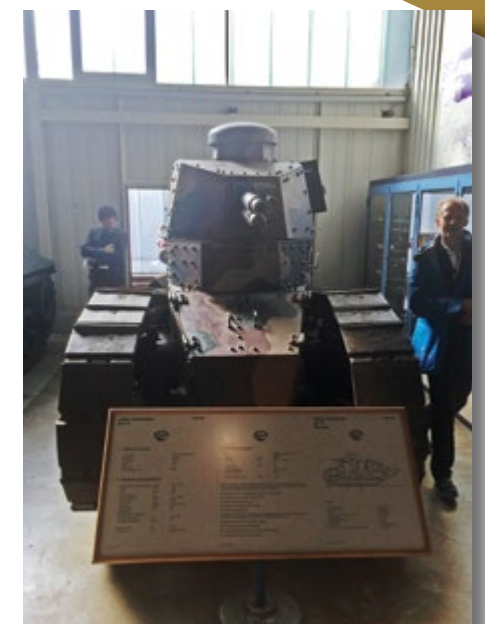
Erilaisista esityksistä ehkä mielenkiintoisin oli Iranin edustajan esitelmä uusista iranilaisista sotamuseoista ja niissä käytettävästä teknologiasta, esimerkiksi valtavista näyttöistä, joita niihin on rakennettu. Juuri Iranissa on viimeisten vuosien aikana panostettu erityisesti sotahistoriasta ker-

toviin museoihin ja kohteisiin. Tämä on näkynyt myös muissa konferensseissa, joissa Iranista on ollut aina edustusta paikalla.

Muuten osallistujat ovat suurelta osin Britannian, Saksan, Ruotsin ja Belgian. Edustettuina ovat olleet myös Venäjä, Puola, Liettua, Yhdysvallat, Slovenia, Luxemburg, Norja ja muutama muu maa. Euroopassa on valtaosa maailman museoista, ja se näkyy myös konferenssiin osallistuvien joukosta.

Laaja-alaiset sotamuseot

Sotahistorialliselta museorintamalta voimme ilolla kertoa, että useassa maassa on uudistettu näyttelyt ja kokoelmien säilytys vastaamaan nykyisiä standardeja. Esimerkiksi Hollannissa on avattu kokonaan uusittu Nationaal Militari museum Soestebergiin, joka kattaa jopa tuhansia neliömetrejä näyttelytilaa.

Monissa maissa on uusien rakennusten sijaan myös remontoitu historialliset rakennukset ja tehty niistä paremmin toimivia nykyisen museokävijän tarpeita vastaavaksi. Esimerkiksi esteettömyyteen on kiinnitetty suurta huomiota melkein kaikissa museoissa. Samalla sotahistorialliset museot ovat laajentaneet tarjontaansa kertomaan laajemmin sodan vaikutuksista yhteiskuntaan pelkkien taisteluiden sijaan.

ICOMAM-konferenssi järjestetään ensi vuonna Sloveniassa. Silloin tarkoituksena on esitellä myös Sotamuseon uusia näyttelyitä, jotka Puolustusvoimien satavuotisjuhlien kunniaksi avautuvat uudistettuina Suomenlinnassa 9. toukokuuta 2018. Tällä hetkellä näyttelyt ovat kiinni, kun uusia rakennetaan.

On myös hyvä muistaa, että Sotamuseon näyttelyihin on aina ilmainen sisäänpääsy Puolustusvoimien henkilökortilla koko seurueelle, joten näyttelyssä käynti on tehty vaivattomaksi Puolustusvoimien henkilökunnalle. ■

”

Esteettömyyteen on kiinnitetty suurta huomiota.

Perinteet läsnä, taustat hukassa

Maanpuolustuskorkeakoulun
perinne-esineistön jäljillä

TEKSTI: Kasper Lavikainen ja Katja Jokinen, KUVAT: Kasper Lavikainen ja Aki Aunala

Maanpuolustuskorkeakoulun henkilökunta ja opiskelijat astelevat harva se päivä Auditoriotalon luokkahuoneisiin rehtorien muutokuvien, kansainvälisten plakaattien ja erinäisten mitalien ohi. Suuri osa Maanpuolustuskorkeakoulun ja sen edeltäjien saamista lahjoituksista ja omistuksista on kuitenkin piilossa eri varastoissa, ja ovatpa jotkin perimätietoina säilyneet esineet välillä kadonneet kokonaankin. Hukkaan on ainakin joutunut kokonaiskäsitys perinne-esineistöä.

Perinne-esineistöä selvittämään palkattiin valtiotieteiden kandidaatti **Kasper Lavikainen**, jonka moni lienee nähnyt viime kesänä valokuvaamassa ja luetteloimassa esineitä. Nyt tuloksena on noin 1 200 esineen tietokanta, jossa on vähintään keskeisimmät tiedot muun muassa esineen tekijästä, kunnosta, lahjoittajasta taikka synty- tai tekovuodesta. Esineiden sijaintitiedot ja valokuvat toivottavasti auttavat myös niiden paikantamisessa tulevaisuudessa.

– Paras puoli työssä oli esineiden yllätyksellisyys ja haastavin toisaalta dokumentaation puute, jota hankaloitti entisestään esineiden

ajautuminen eri tiloihin menneiden organisaatiomuutosten myötä, Lavikainen kertoo.

– Usein ei edes ollut mahdollista selvittää, oliko tietty esine osoitettu aikoinaan esimerkiksi Kadettikoululle tai Sotakorkeakoululle. Katalogin teossa paikannettiin toki joitain etukäteen tiedettyjä esineitä ja kokoelmia, mutta toistaiseksi on edelleen epäselvää, miksi Maanpuolustuskorkeakoululla on omistuksessaan Saint-Cyrin kadettikoulun univormu tai maailmansotien välillä tehtyjä etsäustöitä karjalaisista runonlajista.

Santahaminan kampuksella onkin paljon esineistöä, jonka kytkös suomalaiseen upseerikoulutukseen ja sen perinteisiin on parhaimmillaan epäseltä. Yhtäältä tämä osoittaa, että vain osa varastoiduista esineistä on puhtaasti perinne-esineitä. Toisaalta osa esineistä voitaisiin kenties nähdä osana upseerikoulutuksemme perinteitä, jos niiden lahjoitushistoria vain tunnettaisiin paremmin. Historiaa pian 25 vuotta täyttävällä Maanpuolustuskorkeakoululla onkin, ja kirjava esineistö myös osoittaa sen monipuolisuuden. ■

JUH21

JUHK 1x-40

JUHK2 12-6

”

**Paras puoli työssä
oli esineiden
yllätyksellisyys.**

Esineistöä otetut kuvat sekä luettelo ja muu dokumentaatio ovat arkistoinhoitaja Katja Jokisen hallussa.

Kuvilla on yksilöivä tunniste, jolla tiedot voidaan yhdistää Excel-taulukon tietoihin. Käytännössä kaikki lahjoitukset tai vanhalta materiaailta vaikuttava on lisätty katalogiin. Esineiden valokuvat on nimetty sijaintikoodittain, ohessa esimerkkejä.

Koodin alkuosa viittaa rakennukseen:

AUD = Auditoriotalo (ent. luokkatalo)

LEI = Leijonatalo

Tämän jälkeen koodissa tulee kerros:

2 = Toinen kerros

1 = Ensimmäinen kerros

K = Kellari

Minkä jälkeen on merkitty huone tai tila, jossa esine on. Nämä ovat talokohtaisia.

AUD11 = Auditoriotalon luokkakäytävä ensimmäisessä kerroksessa

AUD14 = Opettajakahvio Karvinen

AUDK1 = Luokkakäytävä kellarikerroksessa

JUH11 = Vihma -kabinetti Juhlasalirakennuksessa

Esineistön uusimpia tulokkaita on Kaaderilaulajien lahjoittama piano. Se on sijoitettu Juhlasalirakennukseen Ignatius-kabinettiin, koodilla ilmaistuna sen sijaintipaikka on JUH21. Katalogista käy ilmi, että piano on lahjoitettu upseeriston lauluperinteen tukemiseksi ja edistämiseksi.

Maanpuolustuskorkeakoulu

Huomio, katse eteenpäin!

Haaveiletko upseerin urasta?

Hae opiskelemaan Maanpuolustuskorkeakouluun,
Suomen ryhdikkäimpään yliopistoon. Luvassa on varma
ammatti ja monien mahdollisuuksien urapolku.

Ota haaste vastaan.

upseeriksi.fi

Haku aika: **14.3.-28.3.2018**

Maanpuolustus-
korkeakoulu

Maanpuolustus-
korkeakoulu

@mpkkfi

#upseeriksi2018

Puolustusvoimat
upseeriksi.fi